

GeoForum Jaarverslag 2005

Samenvatting

GeoForum stelt zich tot doel de positie van de geo-engineering in het beleids- en bouwproces te verbeteren. We doen dit vanuit de overtuiging dat een optimale inzet van de geo-engineering een absolute meerwaarde biedt aan die processen.

De focus voor 2005 was gericht op de kern van het probleem: ons eigen handelen, onze eigen positionering en de manier waarop we zelf proactief daarin verandering in aan kunnen brengen. De door de werkgroep Education in 2004 voorgestelde leergang is daarom met prioriteit op de rails gezet. Een pilot-workshop over de kloof tussen bestuurders en technici vond plaats op de startbijeenkomst GeoForum 2005, in het najaar gevolgd door een 'cursus' met 5 sessies. In het najaar werd verder meegewerkt aan een lobby-sessie op de SlappeBodemdag 2005.

Ieder kwartaal is met een bijdrage aan de rubriek 'The Magic of Geotechnics' in het vakblad Geotechniek aandacht gevraagd voor de inbedding van geo-engineering in de buitenwereld. Een brochure op basis van de voor de workhops ontwikkelde materialen is in ontwikkeling.

Voor wat betreft de vorming van allianties heeft GeoForum een katalyserende rol gespeeld bij o.a. het propageren van een risicogestuurde benadering van de geotechniek (RVG-traject) en het verzekeren van het houden van geotechnische risico's. Aanhaken aan ruimtelijke-ordeningsprocessen blijkt een lange adem te vragen, maar enkele kleine succesjes zijn geboekt.

Inleiding

GeoForum stelt zich tot doel de positie van de geo-engineering in het beleids- en bouwproces te verbeteren. We doen dit vanuit de overtuiging dat een optimale inzet van de geo-engineering een absolute meerwaarde biedt aan die processen.

Om die doelstelling waar te maken moeten we onze positie en de perceptie van anderen veranderen en moeten we zelf veranderen. Afgeleide doelstellingen zijn dan ook:

- GeoForum wil door het genereren van permanente aandacht voor geotechniek meer begrip en wederzijdse communicatie laten ontstaan tussen geotechnici (en de daarbij behorende sector) en haar belangrijkste doelgroepen: de bouwsector; beleidsmedewerkers binnen RO, waterschappen en infrastructuur; de media; studenten van technische opleidingen e.d.
- GeoForum wil bijdragen aan het ontwikkelen van een breder beroepsprofiel van geotechnici om daarmee enerzijds het vak aantrekkelijker te maken en anderzijds de geotechnici tot betere adviseurs en gesprekspartner te maken in beleids- en bouwprocessen.

Plan 2005 algemeen

Uit de activiteiten van 2004 was al gebleken dat het nog niet eenvoudig is om een 'beweging' in gang te zetten en (vooral) in beweging te houden. In 2004 zijn we misschien wel erg breed geweest in onze aanpak en hebben we veel energie gestoken in het verkrijgen van een positie in reeds bestaande verbanden. Het aanhaken is vaak wel gelukt, bij het inhoud geven kan GeoForum slechts een bescheiden rol spelen – als geweten op de achtergrond. Nieuwe (nog meer) allianties worden op dit moment niet nagestreefd.

De positie van geo-engineering en de perceptie daarvan door anderen zal alleen anders worden als we zelf (en met een zeker 'dragend' aantal) veranderen. We zullen daarom als GeoForum meer moeten functioneren als een platform voor eigenaars van een gezamenlijk probleem dat ook alleen gezamenlijk opgelost kan worden. De kerngroep functioneert daarbij als facilitator, organisator en communicator. De in 2004 bestaande communicatiewerkgroep is daarom geïntegreerd in de kerngroep.

De focus voor 2005 was gericht op de kern van het probleem: ons eigen handelen, onze eigen positionering en de manier waarop we zelf proactief daarin verandering in aan kunnen brengen. Dan praten we over hoe vanuit de geo-engineering de grondslag gelegd kan worden voor een brug over 'de kloof tussen techniek en beleid'. Daarmee worden de activiteiten van de werkgroep Education leidend. De door deze werkgroep in 2004 voorgestelde leergang is daarom met prioriteit op de rails gezet.

Workshops voor (geo-)engineers

De startbijeenkomst GeoForum 2005 op 24 februari omvatte, naast een verslaglegging over 2004, een pilot-workshop over de kloof tussen bestuurders en technici. De ongeveer 25 aanwezigen analyseerden in kleine groepen drempels en succesfactoren die ze zelf ervoeren en formuleerden mogelijke acties. De positieve ervaring met deze middag leidde tot het opzetten van een serie bijeenkomsten om de verschillende drempels te bespreken en zo mogelijk weg te nemen.

In deze leergang van vijf workshops zijn in het najaar van 2005, uitgaande van praktijkcases, handvatten en kennis aangereikt om in de praktijk van de geo-engineer daadwerkelijk zelf aan de slag te kunnen.

De workshops hebben plaatsgehad tussen 8 september en 24 november (zie bijlage). Zij werden bezocht door tussen de 4 en 12, voor het merendeel jonge, geo-engineers. De samenstelling van de groep wisselde, zodat in totaal 20 personen hebben deelgenomen. 9 van de 20 deelnemers hebben bijgedragen aan de evaluatie achteraf. Zij beoordeelden het gebodene als

waardevol en meldden de opgedane kennis ook al toe te hebben kunnen passen. De formule van twee inleiders, waarvan één uit de geotechnische praktijk en één uit een 'gamma'-vakgebied (debating, multi-actor probleemanalyse, risicocommunicatie) was een succes. Het tijdstip (eind van de middag) en het (grote) aantal korte bijeenkomsten werd wisselend gewaardeerd. De respons was zodanig dat besloten is in het kader van Delft GeoAcademy/PAO in 2006 een eendaagse cursus te organiseren over dit onderwerp en daarbij ruim (meer) aandacht te besteden aan een goede aankondiging.

Naast deze workshopserie is bijgedragen aan de organisatie van een workshop voor de gemeenten van het ISMH (gemeenten in Midden-Holland op slappe bodem). Als onderdeel van een serie workshops georganiseerd door CUR en Delft Cluster onder regie van ISMH, bestemd voor bestuurders, gemeenteambtenaren en technisch adviseurs, is een sessie georganiseerd op de Slappebodemdag op 17 november. Onder de titel 'lobbyworkshop' werd in een zestal groepjes van ca 10 deelnemers waaronder steeds één bestuurder met behulp van een case in een fictieve gemeente Veenweide de kloof tussen techniek en beleid zichtbaar gemaakt, en begrip gekweekt voor enerzijds de toegevoegde waarde van het vroegtijdig betrekken van technici in beleidsprocessen en anderzijds de afwegingen die bestuurders (moeten) maken.

Communicatie

De activiteiten van de werkgroep communicatie zijn met ingang van 2005 ondergebracht bij de kerngroep, enerzijds vanwege de centrale rol van de communicatie (over alle activiteiten zou moeten worden gecommuniceerd) en mede vanwege de personele overlap tussen beide groepen.

GeoForum als zodanig is in Geotechniek aan de orde geweest in de vorm van het jaarverslag 2004 en het jaarplan 2005. Op GEONET zijn de activiteiten aangekondigd en is aandacht geschonken aan de resultaten van de workshops.

Ieder kwartaal (m.u.v. het oktobernummer) is in het vakblad Geotechniek aandacht gevraagd voor de inbedding van geo-engineering in de buitenwereld. Onderwerpen waren De problematiek van de slappegrondgemeentes; Inpassing van 'geo'kennis in de ruimtelijke ordening; en Het spanningsveld tussen beleid en techniek (bijlage 2).

Het voornemen een brochure 'Bruggen bouwen tussen techniek en beleid' uit te brengen als 'gadget' om uit te delen op grotere bijeenkomsten (zoals congressen, presentaties en lezingen), is nog niet geëffectueerd. De bedoeling is om het materiaal, dat ten behoeve van de workshops is ontwikkeld, daar te zijner tijd een plaats in te laten vinden.

Allianties

De derde groep activiteiten die GeoForum heeft opgezet omvat het sluiten van allianties met andere partijen als middel om de geo-engineering in de buitenwereld beter voor het voetlicht te brengen. De 'partijen' die hiervoor in 2004 en 2005 zijn benaderd zijn PSIB, verzekeraars, Habiforum, 'beleidsmakers', en Traverse. Voor PSIB en de verzekeraars lopen inmiddels een aantal sporen, die geen specifieke ondersteuning (meer) nodig hebben vanuit GeoForum.

- Voor PSIB (aanhaken geo-engineering bij de bouwpraktijk) zijn dit het RVG- (RisicoVerdeling Geotechniek) traject (voorheen GBR, Geotechnisch Basisrapport); de CUR/Delft Cluster-workshopserie 'Denk wijzer, werk slimmer, bouw beter' voor ISMH; en de Traverse-CoP Bouwrijp maken.
- Bij de verzekeraars wordt een nieuwe polis ontwikkeld waarmee projecten weer verzekeraar zijn, met een 'geotechnische checklist'. GeoForum heeft in dit traject gefunctioneerd als katalysator om de problematiek binnen de funderingsbranche met betrekking tot verzekeraarheid uit het slop te halen.

- De alliantie met Habiforum leek weinig levensvatbaar tot aan het eind van 2005 toch de demo/ proeftuin Alphen op gang kwam waar nu de inbreng van de geo-engineering in het RO-planningsproces wordt gedemonstreerd. Leerpunt hierbij is dat aansluiten aan 'andermans' proces soms ook vraagt om gewoon 'wachten' en een lange adem hebben.
- De werkgroep PMVO (pasklare maatschappelijk verantwoorde oplossingen) die zich op 'beleidsmakers' richtte, realiseerde na gedegen voorbereiding en inventariseren van kansrijke projecten, in 2005 op HID-niveau aansluiting aan de planstudie Schiphol-Almere (verbinding A6/A9). Ook hier was een langdurig voortraject aan de orde. Begin 2006 bleek overigens het doorvertalen naar projectleidersniveau wederom een bottleneck te vormen.
- De alliantie met Traverse moet nog verder vorm krijgen. GeoForum-gerelateerde onderwerpen waar inmiddels CoP's voor zijn opgericht zijn de CoP Duurzaam onderhoud op slappe bodem en de CoP Bouwrijp maken. Daarnaast is uitgaande van de deelnemers van de workshopserie in het najaar een begin gemaakt met een CoP-geotechniek, die in 2006 een vervolg krijgt.

Organisatie

De kerngroep kwam negen maal bijeen, waarvan twee maal uitsluitend voor de organisatie van de workshops. In het laatste kwartaal is expliciet stilgestaan bij de vraag in hoeverre GeoForum zijn doel bereikt. Daartoe is onder andere aan de stakeholders (CUR, GeoDelft, KIVI-NIRIA Geotechniek) gevraagd welke hun ambities zijn en wanneer zij GeoForum een succes vinden (zie bijlage 3). Hieruit blijken ambities van uiteenlopende aard:

- het creëren van een 'levendige' community;
- het creëren van enthousiasme bij deelnemers aan de workshops;
- het aan de weg timmeren buiten de geotechniek;
- het bewerkstelligen van een gedragsverandering bij opdrachtgevers/ beleidsmakers in die zin dat 'de grond' een rol speelt in de beslissingsprocessen.

In het jaarplan 2006 zijn deze ambities meegenomen.

Bijlage 1 Workshops

24 februari, pilot-workshop in combinatie met startbijeenkomst GeoForum 2005

Wil Thissen (TUD-TBM) zette twee beelden tegenover elkaar: bestuurders in de ogen van technici, en technici in de ogen van bestuurders. In elkaars ogen zijn ze ieder irrationeel, en van een afstandje moet je constateren dat ze beide hun eigen rationaliteit hebben. Na deze inleiding kwamen binnen vijf minuten vier interessante discussieonderwerpen uit de zaal, die in een geanimeerde discussie in subgroepen werden besproken.

Korte inhoud workshopserie najaar 2005

8 september, De rol van de geotechnicus in de (niet-geotechnische) wereld.

Martin van der Meer (Fugro) vertelde vanuit de case 'Wilnis' iets over de rolinvulling van de geotechnicus in het proces met bestuurders en burgers. Arthur Noordhoek (Nederlands Debatinstituut) oefenen met de deelnemers in het overtuigend over het voetlicht brengen van onze boodschap aan de hand van twee fictieve cases waar de geotechnicus aan de bestuurder of de burger zijn boodschap helder moet overbrengen

29 september Hoe komt de geotechnicus over bij de bestuurder?

Marian Goldschmeding (ex-GeoDelft, wethouder in Oud Beijerland) belichtte vanuit haar dubbele perspectief hoe de geotechnicus overkomt bij de bestuurder, op basis van ervaringen in Groningen, Dordrecht en Oud-Beijerland. Peter Vroom (QM) begeleidde een oefening in (actief) luisteren en inlevingsvermogen.

13 oktober: Probleemanalyse.

Geotechnici (en technici in het algemeen) zijn vaak geneigd een probleem te versmallen tot hun eigen expertise terwijl de klant juist graag een integrale oplossing wil. Paul van Meel (programmamanager Ruimte voor de Rivier) hield een technisch verhaal over de rivierverruiming bij Lent, en Pieter Bots, universitair hoofddocent bij de TU Delft (faculteit Techniek, Bestuur en Management) presenteerde een techniek om het technische probleem te bezien vanuit verschillende perspectieven.

10 november: Bestuurlijke processen

Tineke Ruijgh - van der Ploeg, Hoogheemraad van Delfland maar met een technische achtergrond, gaf een reflectie geven op de communicatie tussen ingenieurs en bestuurders en besloot met een aantal praktische tips hoe met de kloof om te gaan en misschien zelfs te overbruggen. Als tegen- en medespeler had zij Jan van der Kolff (voorheen beleidsmedewerker bij Delfland) die haar als technisch beleidsambtenaar adviseerde en beslissingen voorbereidde.

24 november: Risico-communicatie

Vasco Veenbergen (GeoDelft) belichtte zijn ervaringen bij diverse bewonersoverleggen rondom de voorgenomen bouw van de Koepoortgarage. Rien Elling (TU Delft TBM) reflecteerde daarop met resultaten uit onderzoek op het gebied van risicocommunicatie en begeleidde een oefening op het gebied van risicoperceptie.

In ander kader, en met een heel ander publiek, werd meegewerkt aan:

17 november: In het kader van de CUR cyclus Denk wijzer, Werk slimmer, Bouw beter werd een workshop 'Lobbyen' gehouden op de Eerste Slappebodemdag in Boskoop. Wil Thissen (TU Delft TBM) hield een inleiding over het spanningsveld tussen bestuurders, ambtenaren en technici, waarna Marjolein Vincken (lobbyist Heineken) het concept 'lobbyen' introduceerde. De ca 120(!) deelnemers (50% technici en 50% bestuurders/ambtenaren)

gingen daarna in kleine groepen met elkaar in conclaaf om te zien hoe men met het spanningsveld om kan gaan.

Bijlage 2

Publicaties in Geotechniek

Januari 2005, Het samenspel met de beleidsmakers, aan de hand van de problematiek van de slappegrondgemeentes, Ton van Bruchem (ex Arcadis) en Jaap Warners (ex gemeente Gouda)

April 2005, Weg met de wegstreepplanologie, Henk Werksma (TNO-INRO)

Juli 2005, Bruggen bouwen tussen geotechniek en bestuur, Wil Thissen (TUD-TBM) en Sonja Karstens (GeoDelft en TUD-TBM)

Bijlage 3

Stakeholder-ambities GeoForum

GeoDelft:

- als bij vier grote opdrachtgevers 'grond' tussen de oren zit

KIVI geotechniek:

- Indien geotechniek expliciet een rol heeft binnen 'het nieuwe bouwproces'.
Toetsbaar resultaat: bij PSIBouw de introductie van het GeoQ-concept als verplicht instrument bij de grote opdrachtgevers.
- Indien geotechnici regelmatig in tijdschriften (dus excl. Geotechniek) aandacht vragen voor geotechnische inbreng bij belangrijke vraagstukken (waterkeringen, Zuidplaspolder, Ruimte voor de Rivier etc.): 2 à 3 opiniërende artikelen per jaar
- Indien geotechniek met proefprojecten als A6-A9 erin slaagt zijn meerwaarde duidelijk te maken en daarover extern kan communiceren
- Indien x deelnemers aan de workshop techniek en bestuur hebben deelgenomen en de inhoud als waardevol beoordelen;
- Indien geotechniek binnen het nieuwe Deltainstituut als (door de ministeries erkend) belangrijk vakgebied wordt ervaren, gesteund door financiering van strategische onderzoeksprogramma's
- Indien in algemene zin de meerwaarde van geotechniek beter wordt gecommuniceerd met de rest van de bouw.

CUR:

- als GeoForum de forum-functie goed invult, initiërend en breed schakelend
- als GeoForum 3 geo-ECTP voorstellen optuigt
- als GeoForum een serie winteravondbijeenkomsten (a la Bouwspiegel) organiseert